

земляни насипи съ също такива валове. А за да се скъсатъ съобщенията на жителитѣ на Нумация съ околноститѣ по рѣка Дурий (днесъ Дуро), на нея били направени и пуснати плавающи укрѣпления (естакади), а на двата ѝ брѣга — отдѣлни укрѣпления (фортове). Жителитѣ на Нумация, слѣдъ продължителна и упорита отбрана, загинали частъ отъ гладъ, частъ въ направената отъ тѣхъ голѣма, отчаяна вилазка; а останалитѣ подпалили града и изгоряли въ огъня.

Метателнитѣ орждия (*tormenta*), се употрѣбавали отъ римлянитѣ въ този периодъ изключително само при обсада и отбрана на градоветѣ. Отъ тѣхъ катапултитѣ (*catapultae*) се употрѣбавали още понапрѣдъ, отъ времето на обсадата на Веий, а въ този периодъ взели да се употрѣбаватъ и баллиститѣ (*ballistae*).

Стѣнобойнитѣ орждия и машини също се употрѣбавали въ този периодъ отъ римлянитѣ при обсадата на градоветѣ, но още рѣдко и то са-

мо твърдѣ проститѣ и не сложни, като: таранитѣ, най напрѣдъ най прости (*terebrae*), отъ една греда съ желѣзна овча глава на края, а послѣдъ усъвършенствувани (*aries: simplex* — на ржцѣ и *pensilis* — на въжета или вериги), отворени, а послѣдъ затворени като костенурки (*testudo arierata*) или подвижна кула (*turis arierata*). Но послѣднитѣ, по усъвършенствувани и по сложни принадрлжжатъ по вecheto къмъ послѣдующитѣ периоди.

А въ този периодъ въобще, може да се каже, като главни полиорцетически срѣдства за прѣвземанне неприятелскитѣ градове или за принуждаването имъ да се прѣдаджтъ, на римлянитѣ служили прѣимущественно тѣснитѣ блокади по срѣдствомъ сгжстени кржгомъ, циркумъ и контръ-валационни линии, съ голѣми профили и въ които най голѣма важность и значение имали разнитѣ родове и видове полски фортификационни работи.

§ 9.

Начина и искуството за водението войната. — Състоянието на военното устройство и военното искуство въобще.

Начина и искуството за водението войната отъ римлянитѣ въобще въ този периодъ били въ пълно съгласие съ военното устройство и военнитѣ учрѣждения на Римъ, съ тактическото и вжтрѣшното устройство на римскитѣ войски, и особено съ духа, побужденията и стрѣмленията на римския народъ и съ политиката на римското правителство, което се съсредоточавало въ римския сенатъ.

Стрѣмлението къмъ завоювания, вродено въ Римъ по самото му происхождение и начало, се проявило още въ най първитѣ времена на съществуването му. При управлени-

ето на царетѣ то било често пжти обуздавано отъ миролюбивата имъ политика, но, съ учрѣдяването на народно управление, станало вече не само същественна потрѣбность за римската република, но даже и необходимо условие за нейното политическо битие. Тѣй като само чрѣзъ обръщание върху външнитѣ работи вниманието и силата на народа, извънрѣдно буенъ, страстенъ, беспокоенъ, войнственъ и алченъ за слава, власть и още по вechе за обогатяване чрѣзъ плячка, и съ удовлетворяване на тѣзи му силни страсти, римското правителство е можало да съблюдава вжтрѣшното благоустрой-